

ਔਰਤ, ਤੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ :

ਸਾਡੀ ਅੱਧੀ ਅਥਾਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਜ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਅੱਧੀ ਅਥਾਈ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਐਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਫਿਕਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਲਵਾਦੀ, ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਅਕੀਦੇ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਕੋਲੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਏ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ, ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਢਕੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਯਾਨਿ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਜੋ ਕੁੱਝ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕਦਮ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਏ। ਬੜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਮੀਨੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਈਰਾਨ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਕੁੱਝ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 80 ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਅਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੋ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਖੁੰਡਿਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੁਣ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਬੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੂਪ ਕੰਵਰ ਸਤੀ ਕੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਕੰਵਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ 'ਤੇ ਸੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਕਰੇ, ਸਗੋਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਪਾਲਿਆ। ਉਹਦਾ ਦਰਜਾ ਤਾਂ ਦੇਵੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰਾਜਪੂਤ ਬਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਗੌਰਵਯੋਗੀ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਇਕ ਕੁੜੀ ਜੀਂਦੀ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਗੌਰਵ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ

ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕੇ ਘੋਖ ਕਰੀਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੋਚ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰੀਏ।

ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਪੁਸ਼ੰਗ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਅਮਲ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਮਲ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਬਰਾਤ ਬਣਾ ਕੇ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਲਾੜੇ ਹੋਗੇ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਕਲਗੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਏ, ਵਾਜੇ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਹਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ਼ਾਨ ਦੱਸਣ ਲਈ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮ ਆਏ ਹੈ। ਹਮਾਰੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਸਿਰ ਝੁਕਾਓ। ਬਰਾਤ ਖਾਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਰਗੇ ਦੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਅੱਧੀਆਂ-ਅੱਧੀਆਂ ਚੂਸ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਟੀ ਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹਰਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਾਈ ਜਾਣਗੇ, ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਕਵਾਸ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ, ਰੋਅਬ ਪਾਉਣਗੇ। ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਖਾਤਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਯਾਰ-ਦੋਸਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਵਿਆਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੀੜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਾਇਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਸਟੇਵ ਨਾਲ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਅਮਲ ਬਦਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਵਿਆਹ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕੋਈ ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਉਣ, ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਉਣ ਤੇ ਉੱਥੇ ਜੋ ਵੀ ਖਰਚ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅੱਧ-ਅੱਧ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

ਔਰਤ ਤੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਪੁੱਜ ਸਕੇਗੀ ਜੇ ਤੂੰ ਜਿਗਰਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੇ, ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਵਤ ਕਰੇ, ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।